

obrokih naprej, pobirati 15. novembra 1864, — tam kjer se plačuje v četrletnih obrokih — potem ko so dotekli, 15. dec. 1864, — kjer so pa vpeljani mesečni obroki, ti ostanejo tudi pri plačevanju dolžnosti za mesec november in december 1864 stikoma s plačevanjem v obrokih za imenovani dvanajst-mesečni tečaj.

O prehodu od sedanjega upravnega leta v solčno leto, katero se je kakor računsko leto v državnem gospodarstvu zdaj vpeljalo, ne bo nobene preuredbe zastran obrokov, v katerih se različni davki plačujejo ali naprej ali po doteklih obrokih, in te plačevanja v obrokih, oziroma dôbe za plačevanje davka dozdej postavljene, se bodo s solčnim letom kakor prihodnjim državnim računskim letom v složnost spravile na ta način, da se dôba, od ktere si imajo ti obroki, po katerih se plačuje naprej in po doteku, izrajtati in po tem plačilni brišiti odločevati, bode postavila na 1. dan januarja (od leta 1865 začne), in da ima od tistega časa plačilni obrok pasti v tisto dôbo kakor dozdej od 1. novembra poprejšnjega upravnega leta.

Davkna gosposka mora izrajtati dolžnost za vsacega posameznega obdačenca ne samo za 12 mesecev, ampak tudi še za 2 mesca, in zapisati vsako posebej v davknih bukvicah.

Tudi pri davku od hišnih najemšin in pri dohodnini se bo v dotičnih načrtnih listih in plačilnih poročilih posebej izrajtal šesti del 12mesečne dolžnosti.

Kako da se zvé dvamesečno plačilo dohodnine I. razreda, to pové bolj natanko visoki razpis finančnega ministerstva od 25. nov. 1863, števil. 55815/2458 (u. l. števil. 55).

Po ravno omenjenem visokem razpisu ni treba prihodnine posebej napovedovati za gori imenovana dva mesca.

Kar se tiče prejemanja in vpisovanja v bukve plačanih neposrednih davkov (to je zemljišnih, hišnih itd.), se mora to zgoditi ravno tako posebej za 12mesečni tečaj od 1. novembra 1863 do konca oktobra 1864, in potem tudi za 2 mesca november in december 1864.

Konec oktobra 1864 se ima dolžnost in nje oprava za 12mesečni tečaj skleniti in dolžni ostanek se prenesti na 2 mesca november in december 1864, sklep za obadva ta mesca pa narediti še le konec decembra 1864.

Slovstvene stvari.

Nadalje o besedah anti, an, ni, niti.

Ker smo se začeli od teh besed pogovarjati, ne smemo jenjati, dokler se popolnoma ne porazumemo. Jaz sem prepričan, da kolikor več se nas oglasi s svojimi izkušnjami, toliko z boljim vspehom delo dovršimo. Zato sem prav hvaležen gosp. Cigale-tu, ki mi je v zadnjem listu lanskim „Novic“ z izvrstnim svojim peresom pomogel bistriti stvar, ki (mislim, da nama radi to pritrdijo vsi večji slovenski pisatelji) res ni malenkost, temveč živa potreba za lepoto, spretnost in pravilnost našega jezika in za knjižno slogu slovansko.

Njegovemu sestavku dodam danes sledeče:

Besedico anti bi jaz raji pisal an tè, ker mislim, da je nastala iz an in tè. An je po moji misli ono, kar nego (als, aber) ter kaže protinost proti drugemu stavku, ki smo ga v misli pridržali, kakor da bi hoteli reči: Nič druzega, an.. ne drugače, an.. itd. Besedica tè se mi vidi eno ter isto sè srbsko-hrvaškim tà (ja, doch), zakaj naš antè, če se nemotim, vjema se v pomenu sè srbskim tà popolnoma, tako da je menda na pr. naš: an tè veš in srbski tà znaš — eno.

To isto opravilo utegne an imeti v izreki an čèš, ali n' čèš. Jaz sem slišal to izreko med Dolenci in Belimi Kranjci rabiti tedaj, ko hotè povedati vzroke ali nagibe tujega djanja v samogovoru tistega, od kogar djanje izhaja. Ta samogovor prinašajo ali naravnost z besedami govornikovimi, ali pa ga opisujejo z veznico da. Na pr.: „Nič nam ne dá, an čèš niste vredni, ali pak an čèš da nismo vredni.“ Besedica čèš utegne kratica biti od čuješ kakor viš ali sliš od vidiš, slišiš. Jaz bi si tedaj ta primer tako-le tolmačil: „Nič nam ne dá, pa gotovo ni druzega vzroka, an (nego), ker misli (samogovor:) čuješ, niste vredni.“

Pa to je samo moja misel; in ne predrznem se trditi, da je prav tako in ne drugače.

Beli Kranjci rabijo v istem pomenu tudi tobože, da. Dobro bi bilo, da bi se še kdo oglasil zastran besedic an tè in an čèš (tudi samo čèš), da jih do dobrega spoznamo; zakaj v knjižnem jeziku je treba jasnosti, da vé bravec in pisavec, kaj če reči to ali uno; zakaj se piše tako ali tako.

Gosp. Cigale praša nadalje, kako naj bi pisali veznico nъ, jeli èn, àn, nè ali no? Odgovor je težak zato, ker ima vsaka teh oblik svojo pravico, al vendar v knjigi ne kaže vseh imeti.

Oblika no je po moji misli stari nъ, izgovorjena po ruskem narečju, katero polglasnik izrekuje za o. Njo pišejo tudi hrvaško-srbski pisatelji; jeli jo pa tudi njih narod tako izgovarja, in ako jo izgovarja, jeli ni iz rusko-cerkvenih knjig dozjeta, tega jaz ne vem. Gotovo je, da bi poprijemši to obliko znatno se približali slovanski slogi. Ali niti obliki nè in àn ne bi bili napečni, ker ju naš narod tako izgovarja, in ker ju že imamo obedve v sestavah nego in ampak.

Toraj bi jaz želel, predno se kaj za trdno vstanovi, da bi še kateri naših veljavnih jezikoslovcev svojo misel povedal.

Ker sem že omenil besedico ampak, naj še povem, da kakor mí njo včasih zamenjavamo z veznico tem več (temuč), ravno tako govore naši Kostelci in Osilničani prosti več namesti prostega an ali van. Na pr.: On me ne ljubi, več (namesti an) črti. Jaz tega nečo biti kriv, več ako (namesti van ako — ausser) mi se dokaže. Zastran veznice ni (niti) misli g. Cigale, da tedaj, ko se zanikuje z več glagoli, ali ko se nikavnemu stavku dodaja drugi nikavni, ni treba še pred glagol staviti nikavnice ne. Ali jaz mu tega za slovensko narečje ne morem potrditi, čeravno priznavam, da je on svojemu mnenju našel mnogo podpore v družih slovanskih narečjih. Kar sem jaz izkusil, ki sem mnogo let poslušal hrvaške Slovence, in ki še zdaj skoraj vsaki dan slišim Kostelce in Osilničane, kateri veznico ni (niti) razločno izgovarjajo, moram reči, da naš narod ne dela nobenega razločka, naj si je več glagolov ali samo eden; naj se vežejo med seboj stavki ali le besede; in da pred dopovedni glagol nikavnico ne postavlja, čeravno se ni ali niti, ki ima oboje popolnoma enak pomen, že v stavku nahaja.

Da se verjetnost teh mojih besed lažeje razvidi, naj mi bo dopuščeno, predno prinesem djanske dokaze, da veznico ni malo teorično razložim.

Posluževal se bom pri tem prostih veznic i in ni, ker ste gibkeji od sestavljenih in in niti.

Ko tedaj zvežemo na trdivni način dve reči, rabi nam i — na pr.: delam i molim. Če to zvezo s povdarkom, t. j. kreplje izrečemo, mi podvojimo veznico: „i delam, i molim.“

Sestavljenko in sem jaz samo enkrat slišal podvojeno od enega Ribničana: in tu, in tam.

Prenesemo-li primen na nikavni način, moramo najpred pred glagol postaviti nikavnico ne: „Ne delam,

ne molim.“ Ali tukaj vsaki lahko vidi, da glagola po nikavnici sami še nista nikakor zvezana, več da stojita vsaki zase samostalna. Ako jih tedaj hočemo zvezati, moramo med-nju postaviti veznico, toda ne i, kakor v trdivnem načinu, ampak, ni. In to je ravno tisto, zoper kar je meril moj zadnji sestavek, da namreč slovenski pisatelji proti naravi slovanskega jezika nikavne stavke vežemo z in namesti ni.

Pravilna zveza bode tedaj: „Ne delam ni ne molim;“ s povdarkom pa: „Ni ne delam ni ne molim.“

Posebni prikazi tega vezanja so, da se ne tudi še zad postavi: „ne delam, ni ne molim ne; — ali da se spredaj izpusti, pa zad dene: „ne delam, ni molim ne; ni ne delam, ni molim ne.“ To je posebno navadno, v sestavljenih glagolskih časih in načinih: „Ne delal, ni molil nisem“ (ne bom, ne bi itd.). Tudi: „Nisem ni delal, ni molil; nisem ni delal ni molil ne.“

Ako tega primera prvi glagol v misli zaderžimo, a drugi z vezjo vred izrečemo, dobimo zvezo, ki jo Nemci izrazujejo z „und auch,“ „und auch nicht.“ Ona se nastavlja na predidoci stavek tako-le: V trdivnem načinu: „jaz i molim;“ v nikavnem: „jaz ni ne molim.“ Posebni prikazi so tukaj, kakor v prvem primeru.

(Konec prihodnjič.)

Slovansko slovstvo.

* *Občna povestnica ali zgodovina celega svetá.* Spisala narodu slovenskemu Matija Vertovec, fajmošter v Št. Vidu nad Ipavo in Miha Vernè, stolni prošt v Trstu. V Ljubljani natisnil in založil Jož. Blaznik 1863.

Pred nami leži zdaj častitljiva knjiga, 62 pól debela, ktere so se dodajale „Novicam“ kot doklada brezplačilna. Imamo zdaj tudi Slovenci občno povestnico, ki sta jo priljubljena pisatelja spisala „za ljudstvo naše tako, da je tudi učenim ugodna.“ Svesti smo si, da vsak izmed našega naroda, kdor je le nekoliko omikan, bode z veseljem segel po tej knjigi, ki mu v prijetni besedi popisuje vse, kar se je od stvarjenja sveta noter do leta 1848 godilo po vsem svetu. S takim berilom si človek ne krati samo časa, temuč zajema si iz njega tudi nauka obilo, zakaj stara resnica je res, da zgodovina (povestnica) je učenica sedanjosti, pa tudi srčalo (špegel), v katerem vidimo prihodnost. — Cena obširni knjigi, ki se dobiva v tiskarnici Blaznikovi v Ljubljani, je nenavadno nizka; veljá le 1 gold. 50 kr. nov. dn. zato, da si jo morejo omisliti tudi malo premožni naši ljudje. Za berilo v nedeljskih šolah je kaj pripravna, da le en iztis ima vsaka učilnica in učitelj s svojimi odrašenimi učenci bere povestnico. Sicer pa je knjiga ta tudi v slovstvenem obziru zopet nova živa priča, kako abotna je beseda, ako kdo še dandanašnji trdi, da slovenski jezik ni ugoden za učeno knjigo! Beríte, ki tako govorite, pa si, ako imate vesti, trkajte na prsi „mea culpa“ itd.

* *Niz bisera jugoslavjanskoga.* Zabavnik uredio Nikola Stokan a izdao Vjekoslav Pretner u Zagrebu 1863. — Prišla je na svetlo dolgo dolgo pričakovana knjiga (s 27 pólami) okinčana z obrazoma G. Palmotića in V. Lisinskega, v kateri nahajamo tudi nekoliko pesmic slovenskih, ki so jih zložili Anton Umek Okiški, Gregor Krek in Fr. Čuček. — Toliko za danes: le dodamo še to, da kmali prejmejo naročniki knjigo, ki se v knjigarnah dobiva po 2 gold. 50 kr.

* **СЛОВЪНИЦА**, vseslovanskega časopisa, ki pod vredništvom Fr. J. Jezbera v Pragi izhaja je prišlo 6. čislo na svetlo. Na čast in pohvalo slovanskima

apostoloma Cirila in Metoda začel je „Slovenin“ tiskati sestavke v vseh narečjih slovanskih s cirilico.

* „*Slovesnost*“, časnik literarni slovenskih Ogrov izhaja že v drugem letu pod vredništvom dr. And. Radlinskega in Vit. Sasineka v Skalici vsaki teden; cena po pošti za pol leta mu je 2 gold. 25 kr.

* „*Slovenski narodny učitel*“ z dokladama „Škola domaća“ in „Zrkadlo malučkych“ izhaja v Trenčinu na Ogerskem pod vredništvom Juraja Slota vsacih 14 dni; cena mu je za pol leta po pošti 2 gold. 20 kr.

Slovenske starine.

Glagolitišk napis.

V „Slov. Prijatlu“ nahajamo iz Gorice sledeči dopis: „Čast. gosp. čerliški dekan so mi te dni (17. decembra 1863) sledeči glagolitiški napis, izrezan iz starega misala svoje cerkve, poslali, ktereга ad literam tako berem:

1583 Miseca Jjuna na 15.

pride k nam v Kamnane (sic) g. škof Vidamski i nas vižita ta isti dan na svetoga Vida tako hoti da mu Mašu hrvacki poem pred vsimi doktori i pred vsim pukom v crikvi S. Mihela v Kamenah

Ja pre Franceško Vlentić dalmatin od Raba.

Pristavljene so še nektare besede, v katerih pravi, da je ta misal crikvi prodal itd. kar pa ni toliko zanimivo. To pa, kar sem tu prepisal, je vsaj toliko omenjenja vredno, ker po tem zvemo, da se je v Kamnji pri Čerlišah še 1583 „etsi exceptionaliter“ slovenska maša pela in to vpricho videmskega škofa (oglejskega patrijarha) in vseh tistih, ki so bili z njim.“

Kratkočasno berilo.

Harač.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Zdaj se je Radonić jezno spel pokonci, zasukal brke, podprl se z roko pod pazuho, iskrece gledal in rekel: „Kaj misliš, da sem jaz Lazo, ki vse zidaš le na vladiko? Ali morebiti vas on popelje v boj, ali pa jaz Bogdan Radonić, vaš gubernator, kaj praviš, kateri izmed naju?“

„Kdo pa drug, nego ti!“ — odvrnil je Jurašković, „za teboj pojdemo vsi vojevodje, vsi glavarji s svojimi junaci, kakor hitro sveti vladika naša razdružena plemena spoji s svojo besedo; on uname boj, ti se bodeš bojeval, mi pa s teboj vred, tako je to!“

„Saj je pripravljeno že vse“ — odbijal je Radonić — „lahko prebijemo tudi brez njega, če mora že tako biti.“

„Bog z nami in sv. Ivan, tako je!“ — oglasilo se jih je nekoliko, večina je pa vendar molčala: pobesili so glave, kakor ne bi bili verjeli gubernatorju.

„Veš kaj“ — djal je Jurašković — „take besede so za bisurmana; on lahko tako govori, za tako hrabrega junaka, kakoršen si ti, pa niso, celó ne za vodnika hrabrim junakom. Ti naših plemen ne sprijazniš, ne pomiriš brez sile, on pa; ti odpadnikov zopet ne pridobiš za pravoslavno vero, on pa jih bode; zatoraj ti pravim, Bogdan Radonić, pa tudi vsem družim: Jaz Lazo Jurašković, ki sem se bojeval s Turkom Bog vé kolikokrat, pridobil si mnogo zaslug že, ko ste vi večidel vsi še bili materam v naročjih, jaz pravim: v

Zgodovinske stvari.

Kaj je zgodovina? Kako se piše zgodovina?

Spisal in govoril v čitalnici ljubljanski dr. E. H. Costa.

Narodje napredujejo, kadar se njih izobraževanje širi in množi. Kjer koli vidimo napredek, ne moremo dvomiti, da se ne bi izobraženost širila in množila. Čedalje več se nahaja tacih mož, ki znanstva ljubijo in česté, kar se pa lahko še bolj trdi o zgodovini nego o naravoslovskeji vednosti. Nobenega med nami ni, da bi se uže ne bil pečal s zgodovino, če z drugo ne, vsaj s prigodbami svetega pisma v prvih razredih normalne učilnice. Nadjati se torej smem, da ne bode čisto dolgočasno moje govorjenje, ako poskusim razložiti: kaj je zgodovina? in kako se piše zgodovina?

Kakor priča uže samo imé, zgodovina pripoveduje to, kar se je zgodilo. Govori se tudi o naravoslovskeji zgodovini, to je, o pripovedovanji, kako se spreminja telesna narava; ali zdaj se ne bodemo dalje na to ozirali, ampak pred očmi bode nam samo prava zgodovina, ki poroča o posameznih ljudéh in o vsem človeštvu. Ker pa je posamezni človek le ud tiste velike verige, ki je v neprestanem napredku, ki se večno i brez vsega konca razvija, zato vsaka zgodovina pripoveduje, kako se mika in obrazi človeški rod od svojega prvega začetka do naših dni.

Najprostejša in najprva zgodovina je le ob kratkem brez kake lepote zapisovala, kaj se je godilo. Taki so bili letniki (kronike) najstarejše dóbe. Iz te je razcvela pripovedujoča zgodovina, ki je imenitne dogodbe vezala in pripovedovala, da je vstrezala veselju radovednih bralcev, pa ni v sebi imela globoke misli, ktera bi jo bila vodila. Še le vzročna (pragmatična) zgodovina je začela preiskavati, kje imajo svoje globokejše jedro prigodbe, ktere je potem vezala po vzrokih in učinih, ter umetno devala v red po vseh pogodbah te notranje zveze.

Ako hoče zgodovina doseči svoj pravi namen, mora prigodke tako pripovedovati, kakor so se v resnici godili, in značaje tako popisovati, kakor so res sézali v tek raznih dogodeb, s kratka, pravi zgodopisec mora biti objektivén. To pa ni majhno zahtevanje in težave niso male, ker se človek rad udaja zmotam, in tudi najkrepkejša volja popolnoma nikoli ne doseže najviše stopinje, ker človeška narava je preslaba. Vendar pa objektivnost še zmirom ostaja v svojej trdnjej veljavi, ker izvira iz bitja in prave lastnosti vsake stvari, in kdor se čuti povabljen zgodovino pisati ali učiti, naj si prizadeva, da bode vstrezal tej prvej pogodbi, po ktereji mora hrepeneti, kakor po najplemenitejšem vzoru (idejalu).

Zgodovina je ali životopis ali osamna zgodovina ali pa svetovna zgodovina.

Vsak človek ima svojo zgodovino. Tak, kakoršen je človek, ni prišel na svet, ampak počasi se je tako zasuknil. In zgodovino, ktera uči, kako se je posamezni človek razvil, imenujemo životopis. Opomina vredno je pa to, da so največe može najbolje zadeli in sodili pisatelji družih narodov. Tako Angličanje sami ne tajé, da jim je še le nemški zgodovinar Gervinus odprl oči, da prav umejo svojega največega pesnika, Shakspearja, ki se vrsti med najsvetlejšje zvezde vsega obnebja človeške zgodovine; a Nemci se morajo pa zahvaliti, da jim je Angličan Lewes spisal najboljši životopis o Götheju. Mi Slovenci čutimo, kako težko se pogreša narodno životopisno slovstvo. Kje si namreč more narod iskati izgledov, od kod si more dobiti čislanje samega sebe, nego v tenkem popisovanji slav-

nega živjenja svojih najboljših bratov? Lansko leto nam je sicer dalo obširen životopis izvrstnega Slovenca, zvestega, dobrodarnega sina svojega naroda, nepozabljene in nedomeščenega vladika Slomška — ali, da bi tako ne! v tujem jeziku, v nemščini, ktere naše ljudstvo ne zná. Še zmirom pogrešamo polnega Vodnikovega životopisa, dasitudi je uže obilo gradiva za-nj zanesenega. O Preširnovem življenji pa še nimamo niti kratkega popisa!

Osamna zgodovina je lahko zopet razna, ker lahko popisuje, kaj se je dogodilo kacemu mestu, kacemu kraju, samostanu itd., ali pa vsemu narodu, deželi, kraljestvu ali državi. V prvo vrsto spada „Celjska kronika“ župnika Orožna, v drugo pa „zgodovina kranjske zemlje“, ktero je Vodnik bil zložil za učilnice. Tudi bi jako bilo želeti, naj bi se spisala v slovenskem jeziku „zgodovina kranjske zemlje“, še raje pa zgodovina slovenskega naroda. Res je, da bi prav ta zgodovina prizadevala velike težave, ker se je dozdanje zgodovinsko preiskovanje malo oziralo ali pa čisto nič na ljudstvo in njegove razne osode. Izvrstna zgodovina posameznih dežel je „zgodovina česke zemlje“, slavnega českega voditelja Palackega in „angličanska zgodovina“, ktero je spisal Macaulag. Če ne po jeziku, je vendar po svojem obsežku znamenita „dogodivščina štajarske zemlje“, ki jo je v slovenskem jeziku spisal nepozabljivi rodoljub naš Anton Krempel.

(Dalje prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Nadalje o besedah anti, an, ni, niti.

(Konec.)

Častiti bravci bi zdaj lahko od mene zahtevali, da jaz navêdi za vsaki prikaz, ki sem ga povedal, primer iz knjige. Jaz mislim da bi to mogel, in tudi bi rad, ali zdaj nimam ne časa, da bi iskal, ni ne pripravljenih tacih knjig; naj bo tedaj za to pot dovelj samo nekoliko primerov, iz kterih se bo tudi dal uginiti genij slovenskega in slovanskega jezika. Ti-le so:

1. Iz stare slovenščine: „Nesem se ni približil jemu. Ni malo ne možaše videti“ (*Mikl. slovník 1863 III. zvez.*)

2. Hrvaško-srbski: „Car ne mogne ni kud, ni kamo“ (*Vuk*). „Inoga ni luča ni oka nije Višnji svetu podelic.“ (*Maž. hrv.*) „A jednome ni to nije moglo iziči.“ (*Vuk*). „Kdo svoje odbacuje, nije ni tudjega vredan.“ (*Nar. prislov.*)

3. Iz češčine: „Ani had svyh stržev (črev) nesežirá. Chu dobreho (ubozega) ani svojet' nezna. Ani s tebou nemohu žiti, ani bez tebe biti.“ (*Čelakovski nar. prisl.*)

4. Iz ogerske slovenščine: „Na lici zemlje je nej (nam. nî); vsaki človek kerščenik, nego jeso i vnogi drugoga vadlūvanja (vere) kakti: Židovje, Mohamedanusje, poganje. Niti sami kršćanje so nej (nam. nîso) vsi edne fele.“

Proti bratom — sestram mojim je moja dužnost etu, naj se ž njimi lepo zbivam, ž njimi se nepernjam, ni njim nevoščeni ne bodem.

Deseta zapoved: „Ne poželi bližnjega tvojega žene, ni sluga, ni službenice, ni nika, ka je njegovo.“ (*Kerščanstva abecé v Kösegi 1845*).

Kako mora v slovenščini, če prav je že ni v stavku, še vselej ne stopiti pred glagol, vidi se najjasneje pri besedah z ni sestavljenih.

Kakor na pr. pravi Srb: „Car ne mogne ni kud, ni kamo“ — ravno tako govorimo mi: „Nikod nikamor ne; nikoli nikjer ga ni“; „ni se nam izpolnila

ta želja kratko nikar ne.“ (Nov.) „Nimamo nikake gotovosti.“ (Nov.) „Boječega zajca hočete s tem odpoditi, nikakor pa srčnih možakov ne odgnati.“ (Nov.)

Ravno iz teh že tako rekoč okamenelih oblik, ki nam genij narodov predstavljajo že v stanovitnih, nespremenljivih kipovih, vidimo najbolje, kako je ravnati v družih tem enacih slučajih. Ali se nebi mi vsi smejali, ko bi jel kdo pisati: „Ne grem in koli in kamor; kratko in kar ne?“ Pa vendar pišemo vsi v čisto enakem slučaju: „in konca in kraja ga ni“; „kratko in malo ne.“ Jeli hočemo še jasnejega dokaza, da smo v zmoti?

Zgled iz biblije od nebeških ptic, ki ga je zadnjič gosp. Cigale navel, bi se imel, jaz sem tega trdno prepričan, pravilno po slovenski tako-le prestaviti: „Poglejte ptice nebeške, ni ne (ali: one ne) sejejo, ni ne žanjejo, ni v žitnice ne spravljajo.“

Ko bi bil prestavljavec slovenski, ki je pisal trikrat in, vedil, da je tudi v slovenščini nikavna vez ni a ne in, on bi bil čisto prav pogodil.

Zakaj česki prestavljavec v tem istem zgledu ni pisal ani-ne, kakor smo vidili iz mojih primerov, da je česka navada, tega pač ne vem. Kaj, ko bi ga bil zmotil latinski original? Zakaj prav zato, da po tuje mislimo, zablodimo tolikokrat s prave poti.

Res je pa to, da srbski pisatelji včasih pišejo ni (niti) brez ne pred glagolom, ali to menda samo tedaj, kadar postavijo to veznico neposredno pred glagol. Na pr.: „Nit' su snezi, nit' su labudovi.“ „Niti valja tako, niti može biti.“ Tako piše Vuk v narodnih pripovedstih: Ja se ondolen ne mičem, jer niti je tvoje, ni moje blago ovo. A na drugem mestu pripovedi, kjer ni ne stoji neposredno pred glagolom, piše isti Vuk: a jednoma ni to nije moglo iziči.

Ali je prvi način tudi v vsakdanji govorici srbskega naroda vtrjen, tega jaz ne morem razsoditi, med Slovenci bo javaljne kje navaden.

Končevaje moram še opomniti, da v mojem zadnjem sestavku je v primeru: „Nisem ga vidil, ni poznam ga“ — nikavnica ne po tiskarskem pogreški izostala. Imelo je biti: „ni poznam ga ne.“

Če ima še kdo kaj dodati ali popraviti, naj blagovoli, da tudi to stvar po prijateljski in složno z dobrim vspehom doženemo.

Podgorski.

Slovansko slovstvo.

* *Paul Jos. Šafařík's Geschichte der südslavischen Literatur. Aus dessen handschriftlichem Nachlasse herausgegeben von Josef Jireček. I. Slovenisches und Glagolitisches Schriftthum. Prag 1864. Verlag von Fried. Tempsky. — Cena 1 gold. 60 kr.*

Ni sicer v slovenskem jeziku pisana knjiga, ki jo danes „Novice“ na čelo stavijo slovenskemu slovstvu, a slovensko slovstvo obsega iz početka do leta 1830 v taki obširnosti na 149 stranéh, da dosihmal še nismo imeli tolikšne bibliografije. Bolj na drobno bomo govorili drugi pot o tej knjigi, kateri je visokoučeni naš Čop največ gradiva podal, in za katero smo g. Jirečku (zetu Šafaříkovemu) hvaležni, da ji je pripomogel na beli dan. Dobro došlo nam tedaj delo, ki nam imenuje knjige slovenske in pisatelje do leta 1830 — tedaj ravno iz tiste dôbe, iz ktere je težko bilo nabrati vse, kar se je godilo na slovstvenem polji. — Že danes pa moramo omeniti nekaj. Na strani 85. smo zadeli pod napisom: „Dramen“ na neko delo, ki se spevoigra (opera) imenuje z naslovom: „Bellin“, ena opera, fkusi Jan Damafzena; kratka alegorična stvarca je na 8 listih, natisnjena v P. Markusa „Pisanicah“ leta 1780; osebe so: Bellin

(sonce), Burja, Sejvina (Ceres), Rožnecvitarca (Flora), Sadjanka (Pomona) — vse tri nimfe unih bogov. Igra se začne, da nimfe, v barki se peljaje, pojó „ario“:

Vofimo sefrize!

Vofimo serzhnu:

Gibajmo ročice,

Veslajmo rozhnu!

Gonimo!

Trudimo! itd.

K tej operi — prvi slovenski! — je Jakob Zupan, učitelj v Kamniku, muziko zložil. Brž ko ne je tedaj ta opera kdaj igrana bila. Čeravno muzika morebiti ni dosti več vredna kakor beseda Damascenova, bi vendar prav bilo, da bi, če ni že zgubljena, pogube oteli to muziko. Ako kdo vé za to delo, naj pové; ali če ima sledú, naj sledí po nji. Kakor drugi narodi cenimo tudi mi svoje starine!

* *Pridige.* Govoril Janez Zlatoust Pogačar, dohtar bogoslovja, korar stolne cerkve in predsednik knezoškofijske zakonske sodnije v Ljubljani. Natisnil J. R. Milic. Založil pisavec.

Zora slovenskega literarnega leta 1864 je prelepo napočila. Tudi na cerkvenem polji je izšla knjiga, ki naj se ponaša ž njo vés narod slovenski. Pridige so korarja dr. Pogačarja. Posvečuje pridige slavni govornik njim, ki jih je o slovesni novi maši s povzdignjenim srcem spremljal k oltarju; nekdanjim učencem na poti v božje svetinstvo in vsem duhovnim bratom po Slovenskem v znamenje bratovske vzajemnosti.

Deljene so v tri dele. Prvi obsega pridige pri novih mašah; drugi dve vrsti postnih pridig in tretji pridige o raznih priložnostih.

Ni namen teh vrstic pretresati pričujočo knjigo; le nekatere črtice naj se omenijo. Če pregleduješ vrsto novomašnih pridig, res se ne vé, katero izmed njih, in kaj bi v vsakteri bolj povzdigoval. Vsaka novomašnih pridig meri na dve strani; razlaga dolžnosti mašnikov in vernega ljudstva. Toraj pridige tega dela ne bodo le v osebno premišljevanje duhovnom, vidim jih v duhu tudi v roki marsikakega neduhovna, ki je tu ali tam slišal zdaj tiskano pridigo iz ust navdušenega govornika. Prebiral jih bo marsikdo, ki je s tesnejimi vezmi navezan na tega ali unega mašnikov, ki so jim govorene bile pričujoče pridige, zopet bo prebral pridigo in vedno se mu ponovil spomin veselega dné; nisem porok, da bi mu pri branji ne kanila z oči marsiktera solza v spomin veselega dneva.

Postnih pridig obe vrsti se odlikujete, kot sploh vse, po čudnem bogastvu podob, priči ste prežive domišljave pisavčeve. Koliko krasnih, izvernih misel, ki je vsaka sposobna, da se cel govor iz nje osnuje.

Med priložnostnimi pridigami ste dve, ki spadate v sveto leto in ste bile obe pridigovane v ljubljanski frančiškanski cerkvi.

Sledite dve predpustni pridigi govoreni v Tržiči. Naslednja božična, pridigovana v Šenklavži, veličastna je v podobah. Zato sledí ena najbolj podučivnih, pridigovana je bila v Trnovem na Belo nedeljo, govori o darovih sv. Duha.

Sledite pridigi o posvečevanju cerkva. Prva, govorena v Laščah, druga v Horjulu. Za to je govor v poslovljenje od stare Loške cerkve, ker namenili so se Ločani nov in lepši tempelj postaviti živemu Bogu.

Natisnilo se ni veliko iztisov, delo obsega 27 pôl v osmerki, toraj 424 strani.

Stopi naj toraj delo v beli svet; priča je visoke učenosti in blagega srca pisavčevega; prepričujte se sami ter vzemite in berite.